

PRÁVNE PROSTRIEDKY OCHRANY OBETÍ DOMÁCEHO NÁSILIA¹

JUDr. Denisa Hamranová, PhD.

Okresná prokuratúra Nové Zámky
denisa.hamranova@genpro.gov.sk

Právne prostriedky ochrany obetí domáceho násilia

Autorka v predmetnom vedeckom príspevku analyzuje právne prostriedky, ktoré majú obeť domáceho násilia možnosť využiť a to v rôznych oblastiach práva najmä správneho, civilného a trestného práva, pričom poukazuje na dôležitosť týchto prostriedkov v kontexte efektívnej prevencie pred domácim násilím. Ďalej vo vedeckom príspevku poukazuje aj na posledné novelizačné zmeny zákonov, ktoré nastali v roku 2020 s dôrazom na inštitút vykázania z obydlia. V časti obsahu vedeckého príspevku poukazuje aj na postup policajných orgánov v kontexte rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva, pričom sa zameriava na nedostatky v postupe policajných orgánov, ktoré môžu nastať v prípade nedostatočného podchytenia prvých náznakov domáceho násilia.

Legal Means of the Protection of Victims of Domestic Violence

In this scientific paper, the author analyzes the legal means that victims of domestic violence have the opportunity to use in various areas of law, especially administrative, civil and criminal law, and points out the importance of these means in the context of effective prevention of domestic violence. Furthermore, in his scientific contribution, he also points to the latest amendments to the laws, which occurred in 2020 with an emphasis on the institute of expulsion from the dwelling. In the content of the scientific contribution, it also points to the conduct of the police authorities in the context of the judgments of the European Court

¹ Príspevok vznikol s podporou financovania z grantu Agentúry na podporu výskumu a vývoja č. APVV 16-0471. This article was supported by the scientific project APVV 16-0471 of the Slovak Research and Development Agency.

of Human Rights, focusing on shortcomings in the conduct of the police authorities that may occur if the first signs of domestic violence are not sufficiently detected.

Rechtsmittel zum Schutz von Opfern häuslicher Gewalt

In dieser wissenschaftlichen Arbeit analysiert die Autorin die rechtlichen Mittel, die Opfern häuslicher Gewalt in verschiedenen Rechtsgebieten, insbesondere im Verwaltungs-, Zivil- und Strafrecht, zur Verfügung stehen, und weist auf die Bedeutung dieser Mittel im Rahmen einer effektiven Prävention hin häusliche Gewalt. Darüber hinaus weist er in seinem wissenschaftlichen Beitrag auch auf die jüngsten Gesetzesänderungen hin, die im Jahr 2020 mit einem Schwerpunkt auf dem Institut der Wohnungsverweisung erfolgt sind. Inhaltlich weist der wissenschaftliche Beitrag auch auf das Verhalten der Polizeibehörden im Kontext der Urteile des Europäischen Gerichtshofs für Menschenrechte hin und konzentriert sich dabei auf Mängel im Verhalten der Polizeibehörden, die bei ersten Anzeichen auftreten können Häusliche Gewalt wird nicht ausreichend erkannt.

Kľúčové slová: domáce násilie, vykávanie z obydlia, neodkladné opatrenia, obeť, väzba, ochrana obetí, poškodená osoba

Key words: domestic violence, eviction, emergency measures, victim, detention, victim protection, injured person.

Schlüsselwörter: Häusliche Gewalt, Zwangsräumung, Sofortmaßnahmen, Opfer, Inhaftierung, Opferschutz, Verletzte

Úvod

Ludské práva a základné slobody sú v podmienkach Slovenskej republiky regulované množstvom právnych noriem rôznych odvetví. Aj napriek tejto skutočnosti sa v spoločnosti naďalej vyskytujú prípady zlého zaobchádzania s deťmi, ev. s inými osobami v spoločnej domácnosti, ktoré sú odkázané na výživu alebo pomoc. Väčšinou býva uvedená problematika takéhoto typu násillia vnímaná ako súkromná problematika, ktorá zostáva za dverami domácnosti, pričom k odhaleniu prichádza až v prípade jej už dostatočného zlyhania častokrát v podobe neodstrániteľných následkov. Medzi najzávažnejšie protiprávne konania páchané v rodinách, ktorých intenzita už dosahuje **naplnenie skutkovej podstaty trestného činu je týranie.**

Pojem týranie však nemáme exaktne ustanovený v osobitnej časti zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Trestný zákon**“), rovnako, ako ani hlavu, resp. diel

v Trestnom zákone, ktorý by upravoval trestné činy úzko súvisiace s domácim násilím. Hlavný problém vidíme vo vymedzení a určení hranice, kedy je možné dané konanie špecifikovať ako domáce násilie, a následne ho subsumovať pod protiprávne konanie – delikt. V aplikačnej praxi sa viackrát stáva, že konanie páchatel'a je vyhodnotené ako protiprávne konanie, ktoré napĺňa znaky trestného činu, avšak vzhľadom na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchatel'a je jeho závažnosť nepatrná, čo znamená, že predmetné konanie je v zmysle aplikácie materiálneho korektívu vyhodnotené len ako konanie, ktoré by mohlo napĺňať znaky priestupku.² Orgány činné v trestnom konaní mnohokrát vyhodnotia, že závažnosť takýchto činov je nepatrná a napĺňa len skutkovú podstatu priestupku proti verejnému poriadku v zmysle ustanovenia § 47 zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „**Zákon o priestupkoch**“) alebo ako priestupok proti občianskemu spolunažívaniu podľa § 47 Zákona o priestupkoch. V radoch polície sú rozšírené názory, že existujú oveľa závažnejšie trestné činy, ktorými by sa mali zaoberať prioritne, ale podľa nášho názoru je možné, že chýba pochopenie toho, že aj takéto konanie býva pre ženy a deti nesmierne nebezpečné a život ohrozujúce.

Dostupné dáta³ od služieb poskytujúcich podporu a pomoc ženám zažívajúcim násilie ukazujú, že počas COVID-19 pandémie došlo k nárastu partnerského a domáceho násillia. Koordinačno-metodické centrum pre prevenciu násillia na ženách (KMC) Inštitútu pre výskum práce a rodiny (IVPR) realizovalo počas 1. vlny pandémie (t. j. od 30. marca 2020 do 14. júna 2020) týždňové zisťovania medzi poskytovateľmi služieb pre ženy zažívajúce násilie. V tom čase sa na služby obrátilo 1251 žien, z čoho 362 bolo nových klientok (t. j. ich služby predtým nevyužívali). Zatiaľ čo spočiatku bolo využívanie služieb utlmené, v polovici apríla 2020 začal postupný nárast, ktorý gradoval na začiatku júna 2020.⁴

1. Oblasti právnej úpravy poskytujúce možnosti ochrany obetí pred domácim násilím

Osoby, na ktorých je páchané, ev. v budúcnosti (prevencia) by mohlo byť páchané protiprávne konanie vykazujúceho znaky domáce-

² Ustanovenie § 10 ods. 2 Trestného zákona.

³ OČENÁŠOVÁ, Z. *Vplyv protipandemických opatrení COVID-19 na násilie páchané na ženách*. Bratislava, 2021.

⁴ Tamže.

ho násilia, majú v súčasnosti k dispozícii viacero právnych prostriedkov v rôznych oblastiach práva a to s dôrazom na to, v akom štádiu, ev. fáze domáceho násilia sa ochrana poskytuje. Ide o:

- a) ochranu obetí domáceho násilia v oblasti správneho práva,
- b) ochranu obetí domáceho násilia v oblasti civilného práva,
- c) ochranu obetí domáceho násilia v oblasti trestného práva.

Zastávame názor, že je potrebné v každom prípade a v každej jednej fáze zamedziť styk agresora s obeťou zabezpečovacími prostriedkami, ktoré nám legislatíva umožňuje. Nasledovne poukazujeme a analyzujeme základné z nich, pričom ich objasňovanie je doplnené vlastnými úvahami *de lege ferenda*.

1.1 Právny inštitút vykázania zo spoločného obydlija ako prostriedok ochrany obetí domáceho násilia v oblasti správneho práva

Súčasná pandemická situácia COVID-19 je jedným z hlavných dôvodov, ktorý viedol k nárastu domáceho násilia, páchaného tak na ženách, ako aj deťoch, a to aj z dôvodu, že znížený príjem, či možnosť zamestnať sa malo, a aj má vplyv aj na rozhodovanie žien odísť od násilníka, pretože môžu mať výrazne sťaženú šancu začať život v bezpečí s ohľadom na nájdenie si nového bývania, práce, či finančného zabezpečenia svojej rodiny. Jedným z opatrení, ktoré je možné aplikovať policajnými orgánmi v záujme pomôcť v prípadoch domáceho násilia, je možnosť vykázat násilnú osobu zo spoločného obydlija. Podľa štatistík Policajného zboru Slovenskej republiky (PZ SR) došlo v pandemickom roku 2020 k výraznejšiemu využívaniu tohto inštitútu. V roku 2020 realizovala polícia 1045 vykázaní zo spoločného obydlija, čo predstavuje medziročný nárast o 17 % (892) vykázaní zo spoločného obydlija za rok 2019.⁵

Predmetný inštitút vykázania z obydlija bol zavedený do zákona č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „**Zákon o Policajnom zbore**“), ako ustanovenie § 27, a to novelou, ktorá nadobudla účinnosť 15. decembra 2009, pričom to bolo laickou aj odbornou verejnosťou vnímané ako pozitívny krok najmä z dôvodu, že účelom bude zamedzenie styku agresora s obeťou domáceho násilia. Po zavedení predmetného inštitútu sa však v praxi objavovali viaceré aplikačné problémy v podobe nedostatkov najmä krátky čas vykázania 48 hodín, pričom aj R. Dobrovodský uviedol

⁵ Pripravovaný materiál – Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2022 – 2027.

názor, že „ak zoberieme do úvahy úroveň právneho vedomia obyvateľstva SR a ešte k tomu nie veľmi dobrú celouzemnú dostupnosť podpory zo strany mimovládnych organizácií na pomoc obetiam domáceho násillia, je zrejmé, že 48-hodinová lehota je krátka“⁶. Následne bola z iniciatívy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v rámci nadväznosti na Národný akčný plán vypracovaná a následne Národnou radou SR schválená novela Zákona o Policajnom zbore⁷, v rámci ktorej sa predĺžila lehota zo 48 hodín na 10 dní, pričom účelom novokoncipovanej doby vykázania násilníka na 10 dní sa mala zadovážiť bezpečná ochrana ohrozených osôb, resp. obetí domáceho násillia.⁸ Predmetná legislatívna zmena účinná od 1. januára 2016 ustanovila vykázanej osobe taktiež ďalšiu povinnosť, ktorá je zákonným dôsledkom vykázania zo spoločného obydlija. Ide o povinnosť nepribližovať sa k ohrozenej osobe, pričom táto povinnosť trvá počas celej doby vykázania zo spoločného obydlija. Zákon súčasne stanovuje, že povinnosť nepribližovať sa k ohrozenej osobe sa vzťahuje na vzdialenosť menšiu ako 10 metrov.

Avšak ani táto legislatívna zmena nebola dostatočná a identifikované nedostatky právnej úpravy mali byť odstránené novelou zákona o obetiach trestných činov z roku 2021,⁹ ktorá priniesla zmeny predmetného inštitútu a to vo viacerých oblastiach:

- **predĺženie lehoty vykázania násilnej osoby** z pôvodných desať dní na štrnásť dní.
- **manudakčná povinnosť policajta** voči ohrozenej osobe o možnosti podať občianskoprávny návrh na nariadenie neodkladného opatrenia podľa Civilného sporového poriadku a poskytnúť jej, podľa možnosti v písomnej forme, informácie o organizáciách na pomoc obetiam a intervenčných centrách, vrátane informácií o službách nimi poskytovaných a kontaktných údajoch,
- **spísanie úradného záznamu policajtom a jeho zaslanie do 24 h intervenčnému centru**

⁶ DOBROVODSKÝ, R. K novým legislatívnym zmenám v ochrane obetí domáceho násillia. In. *Justičná revue*, roč. 62, č. 1, 2010, s. 27.

⁷ Zákon č. 397/2015 Z. z., ktorým sa na účely Trestného zákona ustanovuje zoznam látok s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

⁸ Dôvodová správa k zákonu č. 397/2015 Z. z., ktorým sa na účely Trestného zákona ustanovuje zoznam látok s anabolickým alebo iným hormonálnym účinkom a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

⁹ Zákon č. 217/2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 231/2019 Z. z. a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

Za hlavný dôvod predĺženia uvedenej lehoty sa uvádza kooperácia intervenčného centra ako medzičlánku do obdobia vykázania, pričom „súčasných desať dní doby vykázania, nie je dostatočných na nadviazanie kontaktu s obeťou, poskytnutie krízovej intervencie intervenčným centrom a prípravu na podanie kvalifikovaného návrhu na vydanie neodkladného opatrenia.“¹⁰ Predmetnú zmenu vnímame veľmi pozitívne, nakoľko vykázanie z obydľia je len dočasný prostriedok ochrany, ktorý je podľa nášho názoru nutný doplniť zároveň aj potrebou nadviazať na intervenčné centrá v záujme ďalšieho postupu vo veci aj v rámci prevencie jednotlivých obetí s dôrazom na psychickú pomoc obetiam.

V rámci vzťahu vykázanej osoby voči osobám ohrozeným štatistiky uvádzajú, že až 70 – 80 % vykázaných osôb sú manželia, druhovia, prípadne bývalí partneri, z čoho vyplýva, že v súvislosti s inštitútom vykázania ide najmä o násilie v intímnych vzťahoch.¹¹ Vzhľadom na pomerne stúpajúci trend je počet vykázaní násilnej osoby zo spoločného obydľia podľa ustanovenia § 27a Zákona o Policajnom zbore relatívne nízky. Podľa výpočtov činí priemerný počet vykázaní za rok počet 242, pričom 76 % vykázanych osôb tvoria intímni partneri obetí domáceho násilia. Celkový počet vykázaní za posledných osem rokov predstavuje výsledných 1917 vykázaní.¹²

Vo všeobecnosti je ponímaný názor, že inštitút vykázania nie je trest, ale opatrenie preventívneho charakteru.¹³ Odhliadnuc od uvedeného názoru je potrebné zdôrazniť, že stále ide len o oprávnenie policajta, a nie jeho povinnosť. Ako uvádza B. Šramel, uplatnenie tohto inštitútu závisí od posúdenia veci samotným policajtom a od zhodnotenia naplnenia jednotlivých podmienok vykázania zo spoločného obydľia, teda od objektívneho zistenia skutkového stavu veci, zhodnotenia jednotlivých dôkazov, ktoré má k dispozícii (výpovede svedkov a poškodených, vecné dôkazy).¹⁴

¹⁰ Dôvodová správa k zákonu č. 217/2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 231/2019 Z. z. a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

¹¹ HOLUBOVÁ, B. *Správa o násilí páchanom na ženách na Slovensku za roky 2012 a 2013*, Bratislava, 2014. s. 50. Dostupné na: <http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2014/Holubova/2287.pdf>.

¹² Tamže.

¹³ K tomu pozri aj: BANDŽAK, J.: Inštitút vykázania jako preventivní prostředek v případech domácího násilí. In: Karlovarská právní revue. Roč. 7, č. 4(2011), s. 93 – 101.

¹⁴ ŠRAMEL, B. Vykázanie zo spoločného obydľia ako preventívny prostriedok ochrany pred domácim násilím. In: POLÁK, P., TITLOVÁ, M.: *Kriminologické možnosti riešenia domáceho násilia*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s.

1.2 Neodkladné opatrenie – občianskoprávny prostriedok ochrany obetí domáceho násillia

Ďalším právnym prostriedkom, ktorým je možné riešiť správanie násilníka, je procesnoprávny prostriedok v podobe podania návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia podľa zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „CSP“). Neodkladným návrhom môže poškodená osoba dosiahnuť najmä:

- **dočasný zákaz vstupu osoby podozrivej z násillia do domu alebo bytu**, (ustanovenie § 325 odsek 2 písmeno e) CSP),
 - **dočasný zákaz vstupu alebo obmedzený vstup osoby do domu alebo bytu, na pracovisko alebo na iné miesto** (ustanovenie § 325 odsek 2 písmeno f) CSP),
 - **úplný alebo čiastočný zákaz kontaktovania** (ustanovenie § 325 odsek 2 písmeno g) CSP),
 - **zákaz priblízenia** (ustanovenie § 325 odsek 2 písmeno h) CSP).
- Takéto rozhodnutia o neodkladných opatreniach však majú iba dočasný charakter, nakoľko súd neodkladné opatrenia nariaďuje len do času, kým sa o veci nerozhodne v riadnom konaní s riadnym dokazovaním.

Ako sme už vyššie spomínali v kontexte vykázania z obydllia, ohrozená osoba je pri tomto vykázaní poučená príslušníkmi Policajného zboru o možnosti podať návrh na neodkladné opatrenie. Z dikcie zákona však nevyplýva povinnosť ohrozenej osoby najprv využiť inštitút vykázania, ale môže podať návrh na nariadenie neodkladného opatrenia aj bez predchádzajúceho vykázania.

Ohrozená osoba podáva tento návrh na súd podľa príslušnosti uvedenej v CPS, konkrétne na okresný súd žalovaného, ktorým je podľa § 14 CSP súd v obvode ktorého má fyzická osoba adresu trvalého pobytu.¹⁵ Pozitívne hodnotíme aj prostriedok upravený v ustanovení § 325 ods. 3 CSP, podľa ktorého je možné nariadiť kontrolu jeho dodržiavania technickými prostriedkami. Novinkou v rámci CSP je neobmedzené trvanie neodkladného opatrenia.¹⁶ Je teda na sudcovi či určí lehotu, počas ktorej bude opatrenie trvať alebo ju neurčí. Súd dokonca môže nariadiť neodkladné opatrenie, ktorého obsah by bol totožný s výrokom vo veci samej. Súd však môže určiť vo výroku uznesenia o nariadení neodkladného opatrenia, že navrhovateľ je povinný v stanovenej lehote podať žalobu vo veci samej. Ak tak neurobí, poučí strany, ktorým sa

¹⁵ Pozri ustanovenie § 14 CSP.

¹⁶ Pozri ustanovenie § 330 CSP.

ukladá neodkladné opatrenie o možnosti podať žalobu vo veci samej a právnych následkoch s tým spojenými.

Dané opatrenie považujeme za účinný preventívny prostriedok riešenia problematiky domáceho násillia. Je však nutné si uvedomiť, že v praxi sa problematickým javí vykladanie slovného spojenia „*dôvodne podozrivý z násillia*“. Uvedené znenie bolo prevzaté z Občianskeho súdneho poriadku, ktorým taktiež upravoval predbežné opatrenia. Formulácia je nejasná, nakoľko nie je explicitne ustanovená definícia toho pojmu v Trestnom zákone, aj keď tento pojem používa. Odborná literatúra vo všeobecnosti podozrivou osobou nazýva osobu, voči ktorej vzniklo podozrenie, že spáchala trestný čin. Pojem „*dôvodný*“ však rovnako nie je v žiadnom právnom predpise *expressis verbis* definovaný. Terminologicky si môžeme toto slovo odvodiť aj z ustanovenia § 163 Trestného poriadku, ktorý uvádza, že „*ak je na podklade zistených skutočností dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba...*“, čím rozumieme, že dôvodne podozrivým by mohla byť osoba, voči ktorej bolo vznesené obvinenie.

V tejto súvislosti poukážeme aj na prípad z roku 2011 (v tej dobe bol v účinnosti Občiansky súdny poriadok, ktorý vymedzoval predbežné opatrenie), kedy Okresný súd Bratislava V uznesením zo dňa 16. decembra 2011¹⁷ nariadil predbežným opatrením odporcovi, aby dočasne nevstupoval do bytu do právoplatnosti rozhodnutia súdu o návrhu navrhovateľky na vylúčenie odporcu z užívania bytu. Ako odôvodnenie bolo uvedené, že manžel sa viackrát opakovane dopustil fyzického násillia na navrhovateľke, v dôsledku čoho súd prvého stupňa dospel k záveru, že skutkový stav je preukázaný v rozsahu dôvodného podozrenia z násillia, ako aj okolnosti použitia sily pri demonštrovaní postoja manželky k manželským hádkam. Rovnako uviedol, že nie je vylúčené vzhľadom na rozvrátenosť vzťahov možné opakovanie obdobného násillia voči navrhovateľke. Po zákonom nariadení predbežného opatrenia sa odporca (manžel) odvolal, čím Krajský súd v Bratislave uznesením zmenil uznesenie Okresného súdu Bratislava V tým, že nariadenie zrušil. Ako dôvod uviedol, že „*napadnuté prvostupňové rozhodnutie nie je vecne správne. Hoci z dikcie ustanovenia § 76 ods. 1 písm. g/ O.s.p. vyplýva možnosť súdnym rozhodnutím zamedziť osobám dopúšťajúcim sa násillia na blízkej osobe, ich vylúčenie z užívania bytu alebo obmedzenie ich užívacieho práva, je nevyhnutné, aby situácia násillia nebola zamieňaná so situáciou konfliktu, nakoľko násillie nie je hádka ani konflikt, ale býva dlhotrvajúce a má stupňujúcu tendenciu*“¹⁸. Rovnako

¹⁷ Uznesenie Okresného súdu Bratislava V zo dňa 16. decembra 2009, č. k. 41C 477/2011-22.

¹⁸ Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31. decembra 2012, sp. zn. 2Co 40/2012-41.

uviedol, že jedna facka nie je prejavom fyzického násillia v dôsledku nutnosti stúpajúcej tendencie, čo však nebolo navrhovateľkou preukázané. Nakoniec Krajský súd v Bratislave dospel k záveru, že nebolo navrhovateľkou preukázané dlhodobé konanie odporcu v podobe násilného správania, čím neboli naplnené zákonné podmienky pre nariadenie predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku.¹⁹ Nato sa navrhovateľka obrátila na Generálnu prokuratúru Slovenskej republiky mimoriadnym dovolaním, pričom generálny prokurátor vyhovel podnetu a navrhoval zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Namietal najmä tým, že „osvedčenie dôvodného podozrenia z násillia znamená, že súd pomocou ponúknutých dôkazných prostriedkov zisťuje najvýznamnejšie skutočnosti (teda nie všetky rozhodujúce), pričom postačuje, že osvedčená skutočnosť sa mu vzhľadom na všetky okolnosti javí ako nanajvyš pravdepodobná. Dôvodné podozrenie z násillia sa v prípadoch podľa § 76 ods. 1 písm. g) O.s.p. preukazuje predovšetkým listinnými dôkazmi, keďže ide o konanie z hľadiska procesného maximálne zrýchlené“²⁰. S týmto názorom sa stotožnil aj Najvyšší súd Slovenskej republiky, a vo svojom uznesení konštatoval, že navrhovateľka preukázala a predložila Okresnému súdu Bratislava V viacero listinných dôkazov preukazujúce, že navrhovateľ sa voči nej opakovane dopúšťal násilného konania, pričom na tieto dôkazy odvolací súd nebral ohľad, a absentovalo ich vyhodnotenie v zmysle Občianskeho súdneho poriadku. Rovnako aj predložené listinné dôkazy dostatočným spôsobom naplňujú základné podmienky ustanovenia § 76 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku, z čoho je zreteľné, že odporca je vo vzťahu k navrhovateľke dôvodne podozrivý z násillia.²¹ Na základe uvedeného Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Na základe uvedeného máme za to, že v prípade skúmania základných podmienok na nariadenie predbežného opatrenia podľa § 76 ods. 1 písm. g) Občianskeho súdneho poriadku postačuje podozrenie z násillia, pričom takéto násillie nemusí byť aj preukázané. V prípade, keby sa súdom nariadené opatrenie páchatelom nedodržiavalo, zakladalo by to trestnú zodpovednosť páchatela za trestný čin marenia výkonu úradného rozhodnutia podľa § 348 ods. 1 písm. g) Trestného zákona²².

¹⁹ Tamže.

²⁰ Bližšie pozri: [online]. Dostupné na: <http://www.najpravo.sk/judikatura/obcianske-procesne-pravo/predbezne-opatrenia/definicia-nasillia-predbezne-opatrenie-pri-domacom-nasilli.html>.

²¹ Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 15.októbra 2012, sp. zn. 5M Cdo 10/2012

²² Kto marí alebo podstatne sťažuje výkon rozhodnutia súdu alebo iného orgánu verejnej moci tým, že sa dopustí závažného alebo opakovaného konania, aby zmaril vykázanie zo spoločného obydlia vydané podľa osobitného predpisu alebo na základe predbežného opatrenia súdu.

1.3 Obmedzenie užívania spoločnej nehnuteľnosti podľa Občianskeho zákonníka – občianskoprávny prostriedok ochrany obetí domáceho násillia

Ďalšia z tzv. „predbežných“ prostriedkov ochrany je poskytovaná zákonom č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Občiansky zákonník**“), a to spôsobom, že v prípade výskytu fyzického alebo psychického násillia alebo hrozby takého násillia vo vzťahu k manželovi alebo k blízkej osobe, ktorá býva v spoločnom dome alebo byte, môže takáto osoba podať návrh na obmedzenie užívacieho práva násillníka k domu alebo bytu, ktorý patrí do bezpodielového spoluvlastníctva, prípadne ho z jeho užívania úplne vylúčiť.²³

Pokiaľ sa násillia dopúšťa niektorý z manželov, Občiansky zákonník upravuje možnosť podať na súd **návrh na obmedzenie alebo úplné vylúčenie** manžela, resp. bývalého manžela **z užívania spoločnej nehnuteľnosti** alebo nehnuteľnosti, ktorú majú spolu v prenájme. Je potrebné preukázať, že ďalšie spolužitie sa stalo neznesiteľným z dôvodu fyzického alebo psychického násillia, alebo hrozby takýmto násillím vo vzťahu k manželovi alebo k blízkej osobe, ktorá býva v spoločnej nehnuteľnosti.

1.4 Väzba ako právny prostriedok zamedzujúci styk agresora s obeťou v rámci domáceho násillia

Trestnoprávna úprava jednak upravuje v Trestnom zákone jednotlivé skutkové podstaty trestných činov, ktoré zaraďujeme do oblasti domáceho násillia, ako napr.

- trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby podľa § 208 Trestného zákona,
- trestný čin nebezpečného vyhrážania podľa § 360 Trestného zákona,
- trestný čin nebezpečného prenasledovania podľa § 360a Trestného zákona a iné.

V tomto prípade ide o hmotnoprávnu úpravu, v rámci ktorej jednotlivé protiprávne konanie je právne kvalifikované v zmysle tohto zákona ako trestný čin. Na druhej strane v trestnoprávnej rovine

²³ Ustanovenie § 146 odsek 2 Občianskeho zákonníka: *Ak sa z dôvodu fyzického alebo psychického násillia alebo hrozby takého násillia vo vzťahu k manželovi alebo k blízkej osobe, ktorá býva v spoločnom dome alebo byte, stalo ďalšie spolužitie neznesiteľným, môže súd na návrh jedného z manželov obmedziť užívacie právo druhého manžela k domu alebo bytu patriacemu do bezpodielového spoluvlastníctva, prípadne ho z jeho užívania úplne vylúčiť.*

máme aj procesnoprávnú úpravu, v rámci ktorej zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Trestný poriadok**“) upravuje niektoré zaistovacie prostriedky, ktorými sa dočasne obmedzuje osobná sloboda tak podozrivých, ako už aj obvinených osôb a to aj z dôvodu, ak je **dôvodná obava, že obvinený dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval** (tzv. preventívna väzba). Vzhľadom na to, že trestnoprávna ochrana obetí domáceho násillia bola analyzovaná vo viacerých vedeckých príspevkoch,²⁴ v nasledovných častiach detailnejšie poukážeme na civilnú a správnu oblasť ochrany obetí domáceho násillia, ktorá sa podľa nášho názoru stále vyznačuje nedostatočnou právnou úpravou.

V prípade väzby teda ide o právny prostriedok v oblasti trestného práva procesnoprávneho charakteru, ktorý majú príslušníci policajného zboru k dispozícii na zamedzenie styku násillníka s obeťou v zmysle Trestného poriadku, a ktorý podľa nášho názoru chráni ohrozené osoby účinnejšie, ako vykázanie z obydllia. Je to najmä z dôvodu, že v prípade návrhu na nariadenie predbežného opatrenie musí práve obeť iniciovať občianskoprávne konanie, aby sa zabránilo ďalšiemu násilliu, pričom už z predchádzajúcej kapitoly sme sa oboznámili, aké následky má domáce násillie na obeť, že práve iniciovanie je samo o sebe pre obeť vo väčšine prípadov viktimizáčnym prvkom. Preto považujeme za jednoduchšie zabrániť násilliu prostriedkom trestnoproceného charakteru.

Procesný inštitút väzby efektívnym spôsobom zabraňuje páchatelovi v páchaní ďalšej trestnej činnosti. V rámci domáceho násillia je väzba považovaná „za jedno z najviac obmedzujúcich opatrení, ktorými disponuje Trestný poriadok k zaisteniu obvineného, nakoľko jeho účelom je okrem iného snaha zabrániť mu v dokonaní trestného činu, či v jeho pokračovaní“²⁵. Vyznačuje sa subsidiárnou povahou, čo znamená, že legálne je možné väzbu aplikovať len vtedy, keď nie je možné osobu obvineného inak zaistiť. V zmysle ustanovenia § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je umožnené súdu vziať obvineného do väzby „ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná oba-

²⁴ K tomu pozri napr. HAMRANOVÁ, D. Týranie blízkej a zverenej osoby v zmysle aplikačných problémov v praxi. In: *Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2016. s. 82-90.

²⁵ KRÁLIČKOVÁ, Z., ŽATECKÁ, E., DÁVID, R., KORNEL, M. *Právo proti domácemu násilliu*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 101.

va, že bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil,“ t. j. pôjde o preventívnu väzbu. Máme za to, že v prípadoch skutočného domáceho násillia budú takéto dôvody na podozrenie vždy existovať. V rámci domáceho násillia sa opakovane stretávame s názorom, že sa v týchto prípadoch uplatňuje len výlučne preventívna väzba, ale z nášho pohľadu nevyklúčujeme ani kolúznú²⁶ a útekovú²⁷ väzbu. V rámci trestných činov korelujúcich s domácim násillím môže vzniknúť dôvod aj na kolúznú väzbu v dôsledku rizika, že ohrozené osoby, t. j. poškodení alebo aj svedkovia, môžu byť zo strany podozrivého určitým spôsobom ovplyvňovaní. Na druhej strane, keby bolo využité oprávnenie vykázania z obydllia, mohlo by prísť k situácii, že podozrivý by sa zdržoval na neznámom mieste, čo by zakladalo dôvod na útekovú väzbu.

V porovnaní s vykázanim z obydllia je inštitút väzby dôslednejší v tom, že podozrivá osoba je umiestnená do ústavu na výkon väzby, v dôsledku čoho sú ohrozené osoby dostatočným spôsobom chránené, čo sa nedá s určitostou potvrdiť pri vykázani z obydllia. Je tomu tak preto, že príslušníci policajného zboru nehliadkujú dané miesto, odkiaľ bola následne osoba vykázaná, a rovnako nezaručuje, že aj napriek vykázaniu z obydllia, násillná osoba nebude pokračovať v takomto protiprávnom konaní na ohrozených osobách.

Odhlíadnuc od Trestného zákona a Trestného poriadku poukazujeme aj na osobitný právny predpis, ktorý nadobudol účinnosť od 1. januára 2018 a to zákon číslo 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákon o obetiach“). Predmetný Zákon o obetiach definuje pojmy ako **obet' trestného činu**²⁸, **obzvlášť' zrani-**

²⁶ Ustanovenie § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku.

²⁷ Ustanovenie § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku.

²⁸ Podľa ustanovenia § 2 ods. 1 písm. b) Zákona o obetiach: Na účely tohto zákona sa rozumie **obet'ou**

1. fyzická osoba, ktorej bolo alebo malo byť trestným činom ublížené na zdraví, spôsobená majetková škoda, nemajetková alebo iná škoda alebo boli porušené, či ohrozené jej zákonom chránené práva alebo slobody,
2. príbuzný v priamom rade, osvojiteľ, osvojenec, súrodenec, manžel a osoba, ktorá žila v čase smrti v spoločnej domácnosti s osobou, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť, ako aj osoba závislá od osoby, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť, ak utrpeli v dôsledku smrti tejto osoby škodu a ak odsek 2 neustanovuje inak; ak je týchto osôb viac, považuje sa za obet' každá z nich.

teľná obeť²⁹ či trestný čin domáceho násilia³⁰. Ďalej upravuje práva obetí nezávisle od začatia trestného konania, t. j. najmä právo na odbornú pomoc, vrátane právnej pomoci. Rovnako sa Zákon o obetiach zameriava na úpravu odškodňovania obetí násilných trestných činov, ako aj vytvorenie systému pre poskytovanie odbornej pomoci subjektmi poskytujúcimi pomoc obetiam a ich podporu. V prípade trestného konania, obeť vystupuje v postavení svedka, poškodeného alebo oznamovateľa a jej jednotlivé práva sú upravené v Trestnom poriadku.

2. Postup orgánov činných v trestnom konaní týkajúcich sa domáceho násilia v zmysle judikatúry ESLP

Zaradenie vymedzených skutkových podstat trestných činov, ktoré vykazujú znaky konaní úzko súvisiacich s domácim násilím považujeme, odhliadnuc od našich návrhov *de lege ferenda* v hmotnoprávnej oblasti domáceho násilia, za čiastočný úspech zákonodarcu istým spôsobom eliminovať takéto násilné konania. Usudzujeme však, že samotná kriminalizácia činov proti blízkym a zvereným osobám v domácom prostredí, resp. zvyšovanie trestných sadzieb nie je dostatočná, pokiaľ sa aj z procesného hľadiska neuskutočnia legislatívne zmeny, nakoľko

²⁹ Podľa ustanovenia § 2 ods. 1 písm. c) Zákona o obetiach: Na účely tohto zákona sa rozumie **obzvlášť zraniteľnou obeťou**

1. dieťa; dieťaťom sa rozumie osoba mladšia ako osemnásť rokov, a ak nie je vek osoby známy a existuje dôvod domnievať sa, že je dieťaťom, považuje sa za dieťa, až kým sa nepreukáže opak,
2. osoba staršia ako 75 rokov,
3. osoba so zdravotným postihnutím,
4. obeť trestného činu obchodovania s ľuďmi, trestného činu nedobrovoľného zmiznutia, trestného činu týrania blízkej osoby a zverenej osoby, trestného činu spáchaného organizovanou skupinou, niektorého z trestných činov proti ľudskej dôstojnosti, niektorého z trestných činov terorizmu alebo trestného činu domáceho násilia,
5. obeť trestného činu spáchaného násilím alebo hrozbou násilia z dôvodu jej pohlavia, sexuálnej orientácie, národnosti, rasovej alebo etnickej príslušnosti, náboženského vyznania alebo viery,
6. obeť iného trestného činu, ktorá je vystavená vyššiemu riziku opakovanej viktimizácie alebo druhej viktimizácie zistenému na základe individuálneho posúdenia obeť a jej osobných vlastností, vzťahu k páchateľovi alebo závislosti od páchateľa, druhu alebo povahy a okolností spáchania trestného činu.

³⁰ Podľa ustanovenia § 2 ods. 1 písm. d) Zákona o obetiach: Na účely tohto zákona sa rozumie **trestným činom domáceho násilia** trestný čin spáchaný násilím alebo hrozbou násilia na príbuznom v priamom rade, osvojiteľovi, osvojenecovi, súrodencovi, manželovi, bývalom manželovi, druhovi, bývalom druhovi, rodičovi spoločného dieťaťa alebo inej osobe, ktorá s páchateľom žije alebo žila v spoločnej domácnosti.

bez efektívnych prostriedkov realizácie sa *legislatívny materiál* nemá šancu reálne a účinným spôsobom implementovať do praxe.

Napriek tomu, že máme legislatívne pozadie aspoň čiastočným spôsobom prijateľné, v praxi možno badať v niektorých prípadoch u orgánov činných v trestnom predsudky voči obetiam domáceho násillia, v dôsledku čoho je množstvo takýchto prípadov nevyriešených a niektoré končia tragicky. V tomto kontexte poukazujeme na medializované prípady, kedy laicky povedané, polícia nezasiahne včas po trestnom oznámení obeť, v rámci čoho nastane negatívny následok. Jedným z takýchto prípadov, ktorý vyvolal veľkú mediálnu odozvu bol aj prípad Kontrovej, ktorý sa odohral v Tušiciach (okres Michalovce). Skutkový stav spočíval v tom, že sťažovateľka kontaktovala políciu a podala v roku 2002 trestné oznámenie, obsahom ktorého bolo, že ju manžel napadol a zbil elektrickým káblom. Bolo preukázané, že násillie pretrvávalo dlhší čas. Neskôr podala opakovane trestné oznámenia a frekventovane kontaktovala orgány činné v trestnom konaní, ale neúspešne. Následne sa páchatel' poškodenej vyhrážal zabitím ich spoločných detí. Aj túto skutočnosť poškodenej oznámila, vrátane držby nelegálnej zbrane páchatel'a. Nakoniec páchatel' zavraždil ich deti a následne zastrelil aj seba.³¹ Okresný súd obvinených policajtov najprv spod obžaloby oslobodil a odôvodnil to tým, že „*trestný čin marenia úlohy verejného činiteľa predpokladá zmarenie úlohy úplne alebo aspoň na určitý čas. Nepostačuje iba zdržiavanie splnenia úlohy. Dospel k záveru, že v prejednávacom prípade konanie policajtov neprerástlo do takéhoto zmarenia ich úlohy a ich konanie nemalo priamy vzťah k tragédii*“³². Rovnako postupoval aj Krajský súd, ktorý odvolanie poškodenej zamietol. Následne až Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že tak okresný a tiež krajský súd nevyhodnotili dôkazy logicky vrátane toho, že dospeli k nesprávnym záverom. Rovnako skonštatoval, že obvinení policajti závažným spôsobom zanedbali plnenie svojich úloh. Uviedol, „*že medzi ich protiprávnym konaním a fatálnym následkom bola priama príčinná súvislosť*“³³. Tým vrátil vec okresnému súdu na opätovné prejednanie veci, pričom výslovne poukázal na to, že okresný súd je viazaný návrhom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v zmysle ustanovenia § 270 Trestného poriadku. Policajti boli uznaní za vinných zo spáchania trestného činu marenia plnenia úlohy verejného činite-

³¹ Bulletin Odboru dokumentácie, analytiky a zahraničných vzťahov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pre rok 2015. s. 28.

³² PIROŠÍKOVÁ, M. *Práva osoby poškodenej trestným činom z hľadiska judikatúry Európskeho súdu pred ľudské práva*. [online].[cit.2021-12-12]. Dostupné na: http://www.jasr.sk/files/Piro%C5%A1%C3%ADkov%C3%A1_Pr%C3%A1va%20osoby%20po%C5%A1kodenej.pdf.

³³ Tamže

ľa podľa ustanovenia § 326 Trestného zákona³⁴ z nedbanlivosti, a boli odsúdení. Neskôr prípad skončil aj pred Európskym súdom pre ľudské práva v Štrasburgu, kde poškodená žalovala Slovenskú republiku „*pre porušenie práva na život svojich detí ďalej pre porušenie svojho práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života, porušenie práva na prístup k súdu a neexistenciu účinného vnútroštátneho prostriedku nápravy*“³⁵. Rozsudok ESĽP³⁶ bol vynesený 31. mája 2007, ktorým bola Kontrovej priznaná náhrada nemajetkovej ujmy. V tomto prípade zreteľne vidíme ľahkomyselnosť a neprofesionalitu príslušníkov policajného zboru, ktorí zanedbali plnenie svojej úlohy už v prípravnom konaní, keď opakovane ignorovali skutočnosti uvedené v trestnom oznámení a dopúšťali sa nečinnosti. Nie vždy sa takejto chyby dopúšťajú príslušníci policajnému zboru, ale v niektorých prípadoch k tomu môže dôjsť až na hlavnom pojednávaní, kedy sudca i napriek zreteľným dôkazom, ktoré preukazujú závažné správanie páchatel'a voči poškodenému, nenariadi väzbu podľa ustanovenia § 71 ods. 1, 2 písm. c) Trestného poriadku³⁷. I v dôsledku takejto skutočnosti došlo k následku smrti u družky, ktorej sa opakovane vyhrážal bývalý druh, načo bol obžalovaný z nebezpečného vyhrážania. Sudkyňa i napriek jednoznačným dôkazom nenariadila preventívnu väzbu, a obžalovaný bol stíhaný na slobode. Krátko na to družku, aj jej matku zavraždil. Na základe uvedeného poukazujeme na to, že bolo zákonnou povinnosťou sudkyne preskúmať existenciu dôvodov väzby obžalovaného, ktoré zo súdneho spisu vyplývali.

V tejto súvislosti by sme chceli poukázať aj na zahraničný prípad, ktorý bol prejednávaný aj pred ESĽP, a to Volodina vs. Rusko, kedy ESĽP dospel k záveru, že *došlo k porušeniu článku 3 Dohovoru (zákaz neľudského zaobchádzania), pretože vnútroštátne orgány činné v trestnom konaní neposkytli sťažovateľke, ktorá bola obeťou domáceho násillia, napriek opakovane predloženým dôkazom žiadnu ochra-*

³⁴ Verejný činiteľ, ktorý pri výkone svojej právomoci z nedbanlivosti zmarí alebo podstatne sťaží splnenie dôležitej úlohy, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

³⁵ Národný akčný plán pre elimináciu a prevenciu násillia páchaného na ženách na roky 2014 – 2019. Bratislava: Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí, 2013 s. 5.

³⁶ Bližšie pozri: Sťažnosť č. 7510/04 a Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva Kontrová vs. Slovensko zo dňa 31. mája 2007

³⁷ Obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak doteraz zistené skutočnosti nasvedčujú tomu, že skutok, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, bol spáchaný, má znaky trestného činu, sú dôvody na podozrenie, že tento skutok spáchal obvinený a z jeho konania alebo ďalších konkrétnych skutočností vyplýva dôvodná obava, že **c) bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval alebo ktorým hrozil.**

nu pred násilníkom a jeho útoky neboli vyšetrené. Skutkový stav spočíval v tom, že sťažovateľka žila so svojim partnerom, od ktorého sa neskôr odsťahovala. Po tomto incidente sa začal bývalý partner správať násilnícky a vyhrážal sa sťažovateľke, že zabije ju aj jej syna, pokiaľ sa k nemu nevráti. V dôsledku strachu pred ním sa sťažovateľka spolu so svojim synom v dôsledku jeho útokov a vyhrážania sa z jeho strany utiekla dvakrát do Moskvy, avšak zakaždým ju a jej syna vyhľadal a donútil k návratu. Po prvom nútenom návrate ju udrel do tváre a brucha; v nemocnici bolo následne zistené, že sťažovateľka bola v 9. týždni tehotenstva a v dôsledku rany jej hrozil potrat. Na odporúčanie lekárov tak podstúpila interrupciu. Pri druhom nútenom návrate sťažovateľka zistila, že S. zámerne poškodil brzdný systém jej vozidla, pričom sa jej opakovane vyhrážal SMS správami, že ju zabije. Sťažovateľka sa po každom incidente obrátila na policajné orgány, tie však jej trestné oznámenia vždy odložili ako neopodstatnené. Neskôr zistila, že S. jej v snahe mať prehľad o jej pohybe vložil do podšívky kabelky GPS tracker. V roku 2018 ďalej umiestnil bez jej súhlasu jej fotografie na sociálnu sieť a začal sa jej opakovane vyhrážať po telefóne. Raz na ňu čakal pred domom, vytiahol ju z privolaného taxi, a vo svojom aute jej zobral osobné doklady a dva mobilné telefóny. Aj v tomto prípade bolo trestné oznámenie políciou odložené. Sťažovateľka sa tak rozhodla požiadať o štátnu ochranu z dôvodu, že bola obeťou trestného činu, jej žiadosť však bola zamietnutá. V auguste 2018 sa sťažovateľke podarilo s cieľom vyhnúť sa prenasledovaniu zo strany S. dosiahnuť zmenu mena. Sťažovateľka namietala, že došlo k porušeniu článku 3 Dohovoru, pretože jej vnútroštátne orgány neposkytli ochranu pred opakovaným domácim násilím, a orgány činné v trestnom konaní nijakým spôsobom nepotrestali páchatel'a. ESLP v závere zistil, že došlo k porušeniu práv sťažovateľky chránených článkom 14 (zákaz diskriminácie) v spojení s článkom 3 Dohovoru, pretože ženy boli a sú v Rusku obeťami domáceho násillia vo významne vyššej miere ako muži a ruské orgány v reakcii na tento trend neprijali žiadne opatrenia.³⁸ V tejto súvislosti dávam do pozornosti, že v roku 2016 bol v Rusku schválený zákon, ktorý zmiernil postih za domáce násillie.³⁹

³⁸ Rozsudok ESLP zo dňa 9. augusta 2019 vo veci č. 41261/17 – Volodina proti Rusku. Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-194321%22%7D>.

³⁹ K tomu bližšie pozri HAMRANOVA, D. (De)kriminalizácia domáceho násillia v Európe? Zhodnotenie prijatia kontroverzného zákona v Rusku. In: *Kriminologické možnosti riešenia domáceho násillia*. – ISBN 978-80-8168-708-2. – Bratislava : Wolters Kluwer, 2017. – S. 352-365

Záver

Vyššie nami analyzované právne prostriedky najmä v podobe neodkladného opatrenia a vykázania z obydlija ako prostriedky na zamedzenie styku násilníka s obeťou spolu budujú integrovaný systém okamžitej intervencie, a zároveň sa prelínajú a komplementárne doplňujú. Ak obeť stihne podať v lehote do 14 dní (v zmysle najnovších právnych zmien) od vykázania návrh na nariadenie neodkladného opatrenia na súd, trvanie vykázania zo spoločného obydlija sa predlžuje. Považujeme však za nutné zdôrazniť, že predbežné opatrenie si spoločnosť často vykladá ako konečné, definitívne rozhodnutie, ktorým sa obeť domohla ochrany. Pritom hlavným účelom tohto inštitútu je poskytnúť dočasnú úpravu práv a povinností do času, kým sa nerozhodne vo veci, pričom neodkladným opatrením sa práva a záujmy účastníkov vopred neprejudikujú⁴⁰. Je nevyhnutné si uvedomiť, že mnohokrát obeť domáceho násillia nemajú vedomosť o možných právnych prostriedkoch, poväčšine sa spoliehajú na podanie trestného oznámenia, pričom považujeme za dôležité v prípade výjazdu policajnej hliadky pre podozrenie z domáceho násillia podrobne obeť informovať o týchto prostriedkoch, ako efektívnych nástrojoch zamedzenia ďalšieho násillného konania. Za veľmi pozitívne považujeme zmenu zákona o Policajnom zbore, ktorý najmä predĺžil dĺžku vykázania z obydlija vrátane zavedenia obligatórnej manudakčnej povinnosti. Za dôležité považujeme zdôrazniť skutočnosť, že osobnosť obeť domáceho násillia je špecifická, často krát aj viackrát viktimizovaná, v dôsledku čoho je potrebný osobitný postup orgánov činných v trestnom konaní. Druhá stránka problematiky, ktorú nesmieme opomínať je aj to, že predmetné inštitúty vo veľkom rozsahu zasahujú do osobnej slobody potencionálneho páchatel'a, obzvlášť v prípade zaist'ovacieho prostriedku – väzby, v dôsledku čoho je nutné aj za účelom prevencie dôsledne skúmať osobitosti a podrobnosti každého prípadu *ad hoc*, aby sa tieto inštitúty nezneužívali a nebolo nezákonne zasiahnuté do práv takýchto osôb.

Použitá literatúra

1. BANDŽAK, J. Institut vykázání jako preventivní prostředek v případech domáceho násillí. In. *Karlovarská právní revue*. Roč. 7, č. 4, 2011, s. 93-101. ISSN 1801-2193.

⁴⁰ MADLIAK, J., SREBALOVÁ, M., BAŇACKÝ, M. *Ochrana základných práv a slobôd žien a mladistvých normami trestného práva*, SNSLP, Bratislava, 2003, s. 45.

2. BODNÁROVÁ, B. FILADELFIOVÁ, J. Domáce násilie na Slovensku. Priebežná správa z výskumu. Bratislava: Medzinárodné stredisko pre štúdium rodiny. 2002, 122 s. ISBN 8089048064.
3. Bulletin Odboru dokumentácie, analytiky a zahraničných vzťahov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pre rok 2015.
4. DOBROVODSKÝ, R. K novým legislatívnym zmenám v ochrane obetí domáceho násilia. In. *Justičná revue*, roč. 62, č. 1, 2010, s. 23-31. ISSN 1335-6461.
5. DOBROVODSKÝ, R. K inštitútu vykázania násilnickej osoby z obydľia a k iným zmenám pri ochrane obetí násilia páchaného v rodine. In. *Justičná revue*, roč. 61, č. 1, 2009, 138-148. ISSN 13356.
6. HAMRANOVÁ, D. Týranie blízkej a zverenej osoby v zmysle aplikačných problémov v praxi. In: Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2016. s. 82-90. ISBN 9788080546823.
7. HAMRANOVÁ, D. (De)kriminalizácia domáceho násilia v Európe? Zhodnotenie prijatia kontroverzného zákona v Rusku. In: *Kriminologické možnosti riešenia domáceho násilia*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 352-365. ISBN 9788081687082.
8. HOLUBOVÁ, B. *Správa o násilí páchanom na ženách na Slovensku za roky 2012 a 2013*. Bratislava, 2014. s. 50. Dostupné na: <http://www.ceit.sk/IVPR/images/IVPR/vyskum/2014/Holubova/2287.pdf>.
9. KRÁLÍČKOVÁ, Z., ŽATECKÁ, E., DÁVID, R., KORNEL, M. *Právo proti domácim násilím*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 139 s. ISBN 9788074003813.
10. MADLIAK, J., SREBALOVÁ, M., BAŇACKÝ, M. *Ochrana základných práv a slobôd žien a mladistvých normami trestného práva*, SNSLP, Bratislava, 2003, 99 s. ISBN 8089016065.
11. MÁTEL, A. Domáce násilie ako sociálno-patologický jav. In: BARGEL, M., MUHLPACHR, P. et al. *Inkluze versus exkluze – dilemata sociální patologie*. Brno: MSD, 2010. s. 111.
12. OČENÁŠOVÁ, Z. *Vplyv protipandemických opatrení COVID-19 na násilie páchané na ženách*. Bratislava, 2021.
13. ŠRAMEL, B. Vykázanie zo spoločného obydľia ako preventívny prostriedok ochrany pred domácim násilím. In. POLÁK, P., TITTLVÁ, M.: *Kriminologické možnosti riešenia domáceho násilia*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, ISBN 9788081687082.

Použité právne predpisy a judikatúra

1. Zákon číslo 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.
2. Zákon číslo 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov.

3. Zákon číslo 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.
4. Zákon číslo 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.
5. Zákon číslo 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.
6. Zákon číslo 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov.
7. Zákon číslo 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov v znení neskorších predpisov.
8. Pripravovaný materiál – Národný akčný plán pre prevenciu a elimináciu násilia na ženách na roky 2022 – 2027.
9. Dôvodová správa k zákonu č. 217/2021, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 231/2019 Z. z. a ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.
10. Uznesenie Okresného súdu Bratislava V zo dňa 16.decembra 2009, č.k. 41C 477/2011-22.
11. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 31.decembra 2012, sp. zn. 2Co 40/2012-41.
12. Uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 15.októbra 2012, sp. zn. 5M Cdo 10/2012
13. Rozsudok EŠLP zo dňa 9. augusta 2019 vo veci č. 41261/17 – Volodina proti Rusku. Dostupné na: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-194321%22%5D%7D>

Recenzenti:

prof. JUDr. Margita Prokeiová, PhD.

prof. JUDr. Tomáš Strémy, PhD.